

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

634

STADI ZA KAZI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2005

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Vikokotozi **haviruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
4. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)
Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Taja majukumu manne ya vifaa saidizi katika ufundishaji wa vitendo.

Vifaa saidizi husaidia mwalimu kuelezea dhana ngumu kwa njia rahisi, kwa mfano kuonyesha kwa vitendo badala ya kueleza kwa maneno tu.

Vifaa saidizi hutoa mwonekano halisi wa kile kinachofundishwa, hivyo wanafunzi wanaona na kuelewa vizuri zaidi dhana za nadharia.

Vifaa saidizi huchangia kuongeza hamasa na umakini wa wanafunzi kwa kuwa vinavutia, kuvutia macho na kuamsha hisia za kushiriki kikamilifu.

Vifaa saidizi husaidia kuongeza ubora wa ufundishaji kwa kuwa hutoa njia mbadala za kufundisha, hivyo mwalimu anaweza kufanikisha malengo ya somo kwa ufanisi zaidi.

2. Eleza dhana ya mpangilio katika kazi za ubunifu.

Mpangilio katika kazi za ubunifu unahusiana na kupanga hatua au vipengele vya kazi kwa namna inayoruhusu ubunifu kuonekana kikamilifu.

Mpangilio mzuri unahakikisha kuwa kila hatua inaendana na nyingine bila kuchanganya au kupoteza mtindo wa kazi.

Mpangilio unasaidia pia katika kufanikisha ufanisi, kwa sababu rasilimali zinatumiwa kwa njia inayozalisha matokeo bora.

Mpangilio unahusiana na uwakilishi wa wazo la mwanzo, ambapo mwanafunzi anaweza kuona hatua kwa hatua jinsi ubunifu wake unavyopaswa kuonekana.

3. Taja mambo manne yanayoweza kuongeza ubunifu wa mwanafunzi.

Kutoa uhuru wa mawazo kwa mwanafunzi huchochea ubunifu kwa kuwa anaruhusiwa kujaribu mbinu na njia mpya.

Kusoma au kuangalia kazi za mfano hutoa msukumo wa ubunifu kwa mwanafunzi kuona mitindo na mbinu tofauti.

Kuchangia mazungumzo ya kikundi kuhusu wazo la ubunifu husaidia kuboresha mawazo ya awali na kuanzisha njia mpya.

Kutoa malighafi mbalimbali na zenye ubunifu hutoa fursa kwa mwanafunzi kutumia rasilimali tofauti na kuunda kitu kipya.

4. Eleza hatua nne za kutengeneza boksi rahisi kwa karatasi ngumu.

Hatua ya kwanza ni kuchagua karatasi ngumu yenye ukubwa unaofaa ili boksi liwe na nguvu na uwiano sahihi.

Hatua ya pili ni kukata karatasi kwa vipimo vilivyopangwa, kuhakikisha pande zote zinaendana ili kupata umbo sahihi.

Hatua ya tatu ni kukunja karatasi kulingana na mistari ya foldi ili kuunda pande na msingi wa boksi.

Hatua ya nne ni kushikilia pande zote kwa gundi au tape ili boksi lisifungike vibaya na kuhakikisha kuwa linaweza kubeba vitu bila kushuka au kufungwa vibaya.

5. Bainisha mambo manne yanayohakikisha matumizi bora ya vifaa shuleni.

Kuweka vifaa mahali panapopatikana kwa urahisi huongeza ufanisi wa kazi na kuzuia kupotea kwa muda.

Kuhakikisha vifaa vinatumika kwa usahihi na kwa mpangilio unaofaa hupunguza uharibifu wa vifaa.

Kusafisha na kuhifadhi vifaa baada ya matumizi kunahakikisha vina maisha marefu na utumiaji wa muda mrefu.

Kuwapa wanafunzi mafunzo ya kutumia vifaa kwa njia sahihi huondoa hatari za ajali na kuzuia upotevu wa rasilimali.

6. Eleza mbinu nne zinazofaa kufundishia kazi za Stadi za Kazi.

Mbinu ya maonyesho ni muhimu kwa sababu mwalimu anaonyesha hatua kwa hatua, ikirahisisha mwanafunzi kufuata.

Mbinu ya mazoezi ya vitendo hutoa nafasi kwa mwanafunzi kufanya mwenyewe, hivyo kujifunza kwa vitendo.

Mbinu ya maelezo mafupi na wazi inasaidia kuelewa dhana haraka bila kuchanganya mwanafunzi.

Mbinu ya mazungumzo au mijadala huchochea ushiriki wa wanafunzi na kuboresha uelewa wao kupitia hoja na mifano halisi.

7. Taja kazi nne za michoro katika mawasilisho ya kazi.

Michoro huonyesha vipimo sahihi vya bidhaa au kipande cha kazi, hivyo kurahisisha ufanikishaji wa kazi.

Michoro hutoa mwonekano wa dhana ngumu, kurahisisha kuelewa kwa wanafunzi.

Michoro husaidia katika kupanga mpangilio wa vifaa na hatua za utengenezaji.

Michoro ni chombo cha mawasiliano kinachorahisisha kuelewa bila maneno mengi, hivyo kuokoa muda na kuboresha mawasiliano ya somo.

8. Bainisha nyenzo nne za kienyeji zinazofaa kutengeneza kazi bila gharama.

Magugu au majani yaliyokaushwa yanaweza kutumika kama malighafi ya mapambo au vitambaa.

Miwa, mikia ya nafaka au mihogo inaweza kutumika kuunda vifaa vya ufundi au mapambo ya mikono.

Mapipa madogo au chupa za plastiki zilizotumika yanaweza kubadilishwa kuwa boksi au vyombo vya kuhifadhi.

Mawe madogo, vipande vya mbao vya zamani au karatasi zilizotumika zinaweza kutumika kutengeneza kazi rahisi bila gharama kubwa.

9. Taja faida nne za kufanya tathmini ya kazi mara kwa mara.

Tathmini ya mara kwa mara humsaidia mwalimu kuona maendeleo ya kila mwanafunzi kwa wakati halisi.

Hutoa nafasi ya kubaini mapungufu na kutoa msaada kabla ya tatizo kuwa kubwa.

Inasaidia katika kuboresha mbinu za ufundishaji kwa kubaini ni sehemu gani zinahitaji kuimarishwa.

Inachochea mwanafunzi kufanya vizuri kila wakati kwa kuwa anajua kazi yake itafanyiwa tathmini.

10. Eleza umuhimu wa kupanga shughuli za vitendo kabla ya ufundishaji.

Kupanga shughuli husaidia mwalimu kuamua malengo na jinsi ya kuyafanikisha kwa ufanisi.

Kupanga hutoa mwongozo kwa mwanafunzi, hivyo kazi inaendeshwa kwa utaratibu sahihi.

Kupanga hupunguza msongamano, ucheleweshaji au upotevu wa rasilimali shuleni.

Kupanga hutoa muda wa kutosha kwa mwalimu kuandaa vifaa, vielelezo na kuhakikisha usalama wa wanafunzi.

SEHEMU B (Alama 30)
Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

11. Eleza mambo matano ya kuzingatia unapotengeneza vifaa vya kufundishia.

Kujua lengo la kifaa ni muhimu ili kuhakikisha kifaa kinahudumia malengo ya somo.

Uwezo wa kutumia kifaa kwa urahisi na kwa usalama ni muhimu ili mwanafunzi aweze kuzingatia somo badala ya kutafuta mbinu ya kutumia kifaa.

Ubora wa vifaa vinavyotumika unahakikisha kifaa kinadumu na kufanya kazi vizuri.

Uwezekano wa kifaa kurahisisha ufundishaji kwa wanafunzi bila kuhitaji mwalimu kueleza kila hatua.

Ubunifu wa kifaa huchochea hamasa ya wanafunzi na kuongeza uelewa kwa njia ya kuvutia na ya kipekee.

12. Changanua faida sita za kuwashirikisha wanafunzi katika kutengeneza bidhaa.

Kuwashirikisha wanafunzi kunachochea ubunifu kwa kuwa wanapewa nafasi ya kutoa mawazo yao.

Kuchangia kwenye utengenezaji hutoa ujuzi wa vitendo kwa mwanafunzi, hivyo kuongeza stadi za mikono.

Inahimiza mshikamano wa kikundi na ushirikiano, kwa kuwa wanafunzi hufanya kazi pamoja kuelekea malengo ya pamoja.

Inajenga kujiamini kwa mwanafunzi kwa sababu anahisi thamani yake katika michango ya kikundi.

Hufundisha uwajibikaji, kwani kila mwanafunzi anajua jukumu lake na athari ya kutokulifanya.

Inarahisisha mafunzo kwa mwalimu kwa kuwa wanafunzi wanajifunza vitendo huku wakishirikiana, hivyo mwalimu aweze kuelekeza tu.

13. Chambua hatua sita za kufundisha kazi ya upambaji wa karatasi.

Hatua ya kwanza ni kuandaa karatasi na vifaa vinavyohitajika, kuhakikisha kila kitu kipo tayari.

Hatua ya pili ni kuelezea dhana na lengo la kazi ili wanafunzi wawe na uelewa wa nini wanapaswa kufanikisha.

Hatua ya tatu ni kuonyesha mfano au demo ya hatua kwa hatua, ikijumuisha mbinu sahihi za kukata, kushikilia na kufunga.

Hatua ya nne ni kuwapa wanafunzi nafasi ya kufanya kazi wenyewe huku mwalimu akiwasaidia pale panapohitajika.

Hatua ya tano ni kuangalia kazi za wanafunzi kwa makini, kutoa maelezo au kurekebisha makosa mara moja.

Hatua ya sita ni kutoa mrejesho wa mwisho, kupongeza bidii na kutoa mapendekezo ya kuboresha.

14. Eleza sifa sita za mwanafunzi mwenye maendeleo mazuri katika kazi za mikono.

Mwanafunzi huyu ana ubunifu wa kutengeneza mbinu mpya au kutumia rasilimali kwa njia za kipekee.

Ana umakini mkubwa kwa kila hatua ya kazi, kuhakikisha kila kipande cha kazi kimekamilika vizuri.

Ana nidhamu na uwezo wa kufuata maelekezo kwa usahihi bila kuguswa sana na vishawishi.

Ana ujasiri wa kujaribu mbinu au mawazo mapya bila woga wa kushindwa.

Ana mtazamo wa ushirikiano na uwezo wa kushirikiana kikamilifu na wenzake.

Ana ari na uthubutu wa kumaliza kazi kwa wakati, akitumia rasilimali na muda kwa ufanisi.

SEHEMU C (Alama 30)
Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

15. Bainisha matatizo sita ya kufundisha bila vifaa.

Kupoteza muda mwingi katika kuelezea dhana kwa maneno badala ya kutumia vielelezo.

Wanafunzi kukosa ufahamu wa kuona mfano wa dhana au mbinu, hivyo kuelewa ni changamoto.

Kupungua kwa hamasa ya wanafunzi kwani mafunzo hayavutii kwa macho na hisia.

Kuna hatari ya makosa mara nyingi kwa kuwa wanafunzi hawana kitu cha kuiga au kufuata.

Mwalimu kutumia nguvu nyingi zaidi badala ya rasilimali, hivyo kuongeza uchovu.

Ubora wa mafunzo kupungua kwa kuwa dhana ngumu haiwezi kufafanuliwa kwa urahisi bila vifaa.

16. Eleza mambo matatu muhimu ya kupanga kazi za vikundi darasani.

Kuchanganya wanafunzi kwa uwiano wa ujuzi ili kila kikundi kiwe na mchanganyiko wa uwezo.

Kuweka ukubwa wa kikundi unaofaa, kuhakikisha kila mwanafunzi anashiriki kikamilifu.

Kuchagua kazi zinazofaa kwa kila kikundi ili kuhakikisha kila kikundi kinaweza kukamilisha kazi bila shida.

17.Changanua hoja sita zinazoonyesha umuhimu wa ubunifu katika maendeleo ya mwanafunzi.

Ubunifu huongeza ujuzi wa kutatua matatizo kwa kuwa mwanafunzi anajifunza kutumia mbinu tofauti.

Huchangia kujenga kujiamini kwa mwanafunzi, kwani ubunifu unamuonyesha uwezo wake binafsi.

Huhamasisha kufikiri kwa kina na kuendeleza uwezo wa akili kwa kutumia majaribio na makosa.

Huchangia kukuza stadi za mikono kwa kuwa mwanafunzi anatengeneza kitu kilicho halisi.

Huchochea mawazo mapya na mbinu za kipekee ambazo zinaweza kuwa suluhisho kwa changamoto za kweli.

Huhimiza mshikamano wa kijamii na kushirikiana na wenzake katika kubuni na kutengeneza bidhaa.

18.Eleza sababu tatu za kukagua vifaa kabla ya matumizi katika somo la vitendo.

Kukagua vifaa huondoa hatari za ajali, kuhakikisha wanafunzi wanatumia vifaa salama.

Kukagua husaidia kuhakikisha vifaa vinafanya kazi vizuri, hivyo kazi haiharibiki au kuchelewa.

Kukagua huondoa uwezekano wa kupoteza muda wa mwalimu na wanafunzi kujaribu kutumia kifaa kisicho sahihi au kilichoharibika.